

Соціологія організацій, управління та трудових конфліктів

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціально-поведінкові теорії</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/заочна/дистанційна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>4 курс, другий семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>5 кред. ЕКТС/150 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор і практичні: канд.соціолог.наук, доцент Єнін Максим Наїмович</i>
Розміщення курсу	<i>Moodle КПІ імені Ігоря Сікорського</i>

Програма навчальної дисципліни

Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна спрямована на освоєння студентами основних теоретичних та емпіричних напрямків соціологічного вивчення організацій, управління, трудових відносин, оволодінні навичками оцінювання мотиваційного фону персоналу організації, рівня конфліктності в колективі; виявлення рівня згуртованості колективу організації, а також неформальних груп, лідерів та аутсайдерів, опанування соціологічних методів аналізу міжособистісних відносин в колективі (соціометричний метод, побудова соціоматриці і соціограми, метод опитування). Вивчення дисципліни може бути корисним у професійній діяльності у сфері менеджменту та зв'язків з громадськістю, передбачає вивчення:

- функціонування організацій – типи організаційних відносин, поведінка індивіда в організації, взаємодія соціально-психологічних та адміністративних чинників, ефективність результатів, мотиви і стимули персоналу;
- управління в організаціях – відносини управлінців і підлеглих, стиль і методи управління, процеси прийняття і здійснення рішень, відносини лідерства, організаційні цілі і функції;
- розвитку організацій – проектування і створення нових організацій, методи їх перетворення, нововведення і т.д.

Комунікація з викладачем можлива і заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також в межах двох годин консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри соціології.

Відповідно до вимог ОПП **метою дисципліни** є формування у студентів здатностей:

- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК 1);

- здатність працювати в команді (ЗК 3);
- здатність бути критичним та самокритичним (ЗК 4);
- навички міжособистісної взаємодії (ЗК 7);
- здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології (ФК 1);

Завданням дисципліни є формування таких результатів навчання:

знань про:

- соціальні причини та наслідки конфлікту (ФК 9).

уміння:

- використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (РН 1);
- пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач (РН 4);
- розуміти соціологічні теорії конфліктів та миру, причин та особливостей перебігу регіональних та етнічних конфліктів у світі, методів та процедур їх врегулювання та попередження (РН 13);
- визначення найбільш ефективних стилів управління в різних типах організацій;
- оцінювання мотиваційного фону персоналу організації, рівня конфліктності в колективі;
- виявлення рівня згуртованості колективу організації, а також неформальних груп, лідерів та аутсайдерів;
- володіння технологією розробки та впровадження управлінського рішення;
- застосування соціологічних методів аналізу міжособистісних відносин в колективі (соціометричний метод, побудова соціоматриці і соціограми, метод опитування);
- виявлення рівня лідерських якостей керівників, стилів лідерства.

Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна вивчається на четвертому курсі і перебуває у певному зв'язку з такими дисциплінами, як «Історія соціологічної думки», «Методологія, методи та технології соціологічних досліджень», що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття студентами змісту пропонованої дисципліни.

Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Семінарські	Лабораторні (комп'ютерний практикум)	СРС
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Основні наукові напрямки в соціології управління					
Тема 1. Соціологія організацій та управління: визначення проблемної галузі	5	1	2		2
Тема 2. Зародження наукових основ управління. Школа наукового менеджменту	6	2	2		2
Тема 3. Адміністративна теорія управління в соціології	5	1	2		2

Тема 4. Школа людських відносин в соціології	5	1	2		2
Тема 5. Японський та американський менеджмент. Системний та ситуаційний підходи до управління	5	1	2		2
Разом за розділом 1.	26	6	10		10
Розділ 2. Організація управлінської структури та технології розробки управлінських рішень.					
Тема 6. Організаційна структура управління. Еволюція управління як соціального інституту	4		2		2
Тема 7. Прийняття управлінського рішення. Методи соціального управління	8	2	2		4
Тема 8. Управління організаційними конфліктами	10	2	2		6
Тема 9. Особистість керівника в соціальному управлінні. Вивчення феномену лідерства	10	2	2		6
Тема 10. Культура ділового спілкування і форми ділової комунікації ефективного лідера	4		2		2
Разом за розділом 2.	36	6	10		20
Розділ 3. Основи теорії організацій.					
Тема 11. Формування трудової мотивації в процесі управлінської діяльності	10	2	2		6
Тема 12. Соціологічні підходи до аналізу організацій	6		2		4
Тема 13. Характеристика організацій як соціальних утворень	8	2	2		4
Тема 14. Організаційна динаміка та організаційні патології	4		2		2
Тема 15. Корпоративна культура організації	8	2	2		6
Тема 16. Типологія організаційних структур	6		2		4
Тема 17. Соціологічна характеристика організації (підготовка аналітичного звіту)	8		2		6
Тема 18. PR в управлінні організацією	6		2		4
Разом за розділом 3.	58	6	16		36
Всього годин	120	18	36		66

Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з літературою.

Базова література

1. Глазл Фрідріх. Конфлікт менеджмент: Довідник для керівників та консультантів. Київ: ВД АДЕФ-Україна, 2020. 528 с.
2. Соціологічне забезпечення управлінської діяльності [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здоб. ступ. бакалавра спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Мельниченко А.А., Іщенко А.М., Акімова О.А. Електронні текстові дані (1 файл: 1,1 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 116 с.
3. Робота з персоналом організацій: навч. посіб. / За ред. І. П. Рущенка. Харків : Видавництво «Форт», 2013. 460 с.
4. Теоретична соціологія. Курс лекцій. Том 2. (тема 14 «Організації»). Сучасні суспільства: структури та процеси : підручник для студ. вищ. навч. закл. / І. Ф. Кононов ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 336 с.
5. Loysie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce. Business Management. Oxford: University Press, 2014. 415 p.

Допоміжна.

1. Барнард Честер. Функції керівника. Влада, стимули та цінності в організації. Будь-яке видання.
2. Богданов О.О. Тектологія // Наука управляти: з історії менеджменту. Хрестоматія. К.: Либідь, 1993. С. 201–234.
3. Березенець В., Ковтун О. Соціальні дисфункції корпоративної культури: до постановки проблеми. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Видавничий дім «Гельветика» 2022. С. 61–70.
4. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє: доп. Римському Клубові / Б. Гаврилишин; упоряд. В. Рубцов. Вид. 3-тє, допов. К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2009. 248 с.
5. Дарендорф Р. Елементи теорії соціального конфлікту. // Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.2. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 285–292.
6. Денисенко І. Д. Сучасна теорія конфлікту: проблеми експлікації, демаркації, класифікації // Український соціум. 2013. №3. С. 32–43.
7. Емерсон Г. Дванадцять принципів продуктивності. Будь-яке видання.
8. Єнін М. Адгократія. URL: <http://vue.gov.ua/Адгократія> (дата звернення: 3.05.2019).
9. Єнін М. Н. Аномія // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Аномія> (дата звернення: 8.05.2022).
10. Єнін М. Н. Паблік рілейшнз у роботі соціолога : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., що навчаються за спец. «Соціологія». Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. С. 5–33.
11. Єнін М. Тейлор, Фредерік. Публікація у Великій українській енциклопедії // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Тейлор, Фредерік Вінслоу> (дата звернення: 9.05.2021).
12. Єнін М. Н. Доктрина людських відносин // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Доктрина людських відносин> (дата звернення: 8.05.2022).
13. Єнін М. Н. Мейо, Джордж Елтон // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Мейо, Джордж Елтон> (дата звернення: 8.05.2022).
14. Єнін М. Н. Брейнштормінг // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Брейнштормінг> (дата звернення: 11.04.2022).
15. Єрескова Т.В. Теоретико-методологічні інтерпретації лідерства як соціального явища // Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління: Збірник наукових праць ДонД,УУ. Донецьк: ДонДУУ, 2012. С. 144–150.
16. Керженцев П.М. Принципи організації // Наука управляти: з історії менеджменту. Хрестоматія. К.: Либідь, 1993. С. 265–292.
17. Кирич Н. Б. Мотивація та стимулювання персоналу в ефективному управлінні підприємством. Вісник Хмельницького національного університету. 2017. №6. С. 139–141. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2017/2017_6_3/jrn/pdf/29.pdf
18. Козер Л. Ворожість і напруженість у конфліктних відносинах // Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т. 2. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 299–305.

19. Колот А. М. Вирішення соціально-трудо­вих конфліктів на засадах партнерства та соціальної відповідальності // Економіка та суспільство. 2023. №49.
20. Корнієнко Я. Як керувати мілініалами. Поради професора IESE Business School. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/07/5/649360/>
21. Кохманська А. Організаційна структура: типологія та приклади стереотипних підходів до її пояснення // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2017. Вип. 75. С. 74–80.
22. Лайкер Джефрі, Хосеус Майкл. Корпоративна культура Toyota. Уроки для інших компаній. 2011. Будь-яке видання.
23. Лавренюк В. В. Медіація // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Медіація> (дата звернення: 11.01.2023).
24. Лавренюк В. Медіація як шлях до порозуміння // Роботодавець. 2018. URL: <https://robotodavets.org.ua/2018/05/11/12887.html>.
25. Лалу, Фредерік. Компанії майбутнього. Видавництво Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля». 2017. 544 с. URL: <https://www.empatia.pro/frederik-lalu-kompaniyi-majbutnogo/>
26. Лукашук В. І. Public Relations як сучасна практика формування іміджу в індустрії спорту // Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління : Збірник наукових праць ДонДУУ. Донецьк : ДонДУУ, 2013. С. 325–332.
27. Маркс К. «Економіко-філософські рукописи 1844». URL: <http://psylib.org.ua/books/marxk01/>
28. Марусяк Т. С. Соціальний портрет SMM менеджера на ринку праці сучасної України // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2022. Вип. 94. С. 88–94.
29. Мертон Р. Соціальна структура і аномія. Будь-яке видання.
30. Мінцберг Г. Структура в кулаку: створення ефективної організації. 2004. Будь-яке видання.
31. Моріта Акіо. «Зроблено в Японії». Будь-яке видання.
32. Морено Джекоб Л. Теорія соціометрії і мікросоціології. Будь-яке видання.
33. Нікулін В. С. Бюрократія // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Бюрократія> (дата звернення: 10.02.2022).
34. Нікулін В. С. Бюрократизм // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Бюрократизм> (дата звернення: 10.02.2022).
35. Нікулін В. С. Бюрократизація // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Бюрократизація> (дата звернення: 10.02.2022).
36. Новак І., Жук І. Глобальні соціальні ризики у сфері праці: брак гідної зайнятості в Україні // Демографія та соціальна економіка. 2023. №2. С. 110-130.
37. Панасенко Ю., Ташенко А., Чепак В. Корпоративна культура як передумова організаційної ефективності // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2022. Вип. 94. С. 96–110.
38. Петченко М. В., Глазунова О. О., Гиренко В. О., Литовченко Т. А. Гендерна нерівність у системі соціально-трудо­вих відносин: проблеми та перспективи подолання // Демографія та соціальна економіка. 2022. № 4 (50). С. 136–154.
39. Пінк Ден: Загадки мотивації. TED – Лекція. URL: <https://www.talent-management.com.ua/2086-de-n-pink-zagadki-motivatsii-ted-lektsiya/>
40. Рахманов О. Топ-менеджери великого бізнесу в Україні: соціологічний портрет. К. : Інститут соціології НАН України, 2014. 116 с.
41. Саймон Г. Менеджмент в організаціях // Будь-яке видання.
42. Сміт А. Дослідження про природу та причини багатств народів // Будь-яке видання.
43. Татомир І. Зайнятість та освітня політика в епоху штучного інтелекту й роботехніки // Демографія та соціальна економіка. 2019. №2. С. 178–193.
44. Тейлор Фредерік Уінслей. Принципи наукового менеджмента // Будь-яке видання.
45. Туленков М. В., Бек В. П. Організаційно-управлінські відносини у фокусі соціологічної аналітики // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2020. Вип. 86. С. 109–126.
46. Файоль А. Загальне та промислове управління // Будь-яке видання.
47. Фромм Еріх. Про світ споживання та справжнє буття: «Людина Самотня» // Будь-яке видання.

48. Шапіро О. О. Конфлікти в управлінні та управління конфліктами // Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління: Збірник наукових праць ДонДУУ. Донецьк: ДонДУУ, 2012. С. 249-258.

49. Янієва Д. Вплив організаційної культури на систему мотивації працівника організації ІТ-сфери // Innovation and Sustainability. 2022. №4. С. 186–192.

50. Яценко М. А. Соціологічні аспекти дослідження організаційної культури закладу вищої освіти // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2020. Вип. 88. С. 127–135.

51. Форд Г. Моє життя, мої досягнення // Будь-яке видання.

52. Bielski M. Organizacje: istota, struktura, procesy. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. 1992.

53. Clayton M. Adhocracy: organizational structure without structure. URL: <https://www.pocketbook.co.uk/blog/2018/05/29/adhocracy/>

54. Lawrence P. R., Lorsch J. W. Organization and Environment. Homewood, R. D. Irwin, 1969. 279 p.

55. Mayo E. The Social Problems of an Industrial Civilization. London: Routledge & Kegan Paul, 1949. 216 p. URL: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.264316/page/n3> McGregor Douglas. The Human Side of Enterprise <http://www.psgoodrich.com/pc/docs/ARTICLES/HumanSideOfEnterprise.PDF>

56. Michele Parmelee. Don't want to lose your Gen Z and millennial talent? Here's what you can do. 2022. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/topics/talent/deloitte-millennial-survey.html>

57. Michels, Robert. Political Parties: A Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy. Kitchener, Ont. : Batoche, 2001. 266 p.

58. Ouchi W. G. Theory Z: How American Business Can Meet the Japanese Challenge. New York : Avon Books, 1993. 255 p.

59. Powell M. Human resource management practices in Japan: Are they really changing? // Merici. 2016. №2. P. 77–90.

60. Paul Hersey; Kenneth H Blanchard; Dewey E Johnson. Management of organizational behavior: utilizing human resources. URL: <http://uwinipeg.worldcat.org/title/management-of-organizational-behavior-utilizing-human-resources/oclc/34246175?referer=di&ht=edition>

61. Roethlisberger F. J. Management and Morale // Journal of Abnormal Psychology. 1942. № 37(2). P. 281–284.

Навчальний контент

Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Денна форма

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1.	Тема 1. Соціологія організацій, управління та праці: визначення проблемної галузі Основні питання: Поняття організації в соціології та її вивчення в курсі «Соціологія організацій». Вивчення управління в соціології. Об'єкт та предмет соціології управління. Соціальне управління та його функції. Управління і менеджмент. Сутність праці як соціального явища. Ключові проблеми сучасної праці. СРС: Зайнятість та освітня політика в епоху штучного інтелекту й роботехніки. Глобальні соціальні ризики у сфері праці. Література: Робота з персоналом організацій, 2013. Перепельчук, 2011; Татомир, 2019; Новак, 2023.
2.	Тема 2. Зародження наукових основ управління. Школа наукового менеджменту Основні питання: Поняття управління, організації та праці. Особливості управління в первісному суспільстві. Формування стародавніх держав. Управлінські теорії в Стародавніх державах. Управлінські теорії в період феодалізму (середньовіччя) та епоху Відродження. Індустріальна революція в 3. Європі і США (к. XVIII – перша пол. XIX ст.) і формування наукових основ управління. Зародження наукових основ управління. Ф. Тейлор як засновник наукових

	<p>основ управління. Принципи ефективності управління Емерсона. Принципи організації виробництва Г. Форда.</p> <p>СРС: Наука про рухи Френка і Ліліан Гілбрет.</p> <p>Література: Робота з персоналом організації, 2013; Тейлор, електронний ресурс; Файоль, Емерсон, Форд, будь-яке видання; Єнін, 2021.</p>
3.	<p>Тема 3. Адміністративна теорія управління в соціології</p> <p>Основні питання: Принципи організації управління А. Файоля. Функції управління Л. Гуліка. Ідеальний тип адміністративного управління М. Вебера.</p> <p>СРС: Прочитайте роботу «Загальне і промислове управління» А. Файоля (можна в хрестоматійному варіанті). Які загальні принципи управління виділяє вчений? Дайте стислу характеристику кожному з них. В чому полягають переваги і недоліки поденної, поурочної і поштучної плати, на думку А. Файоля? Які елементи управління виділяє А. Файоль? Що означає аббревіатура POSDCORB Л. Гуліка? Яке значення для роботи організації має розподіл і координація праці, на його думку? Що означає поняття «бюрократія»? Якими є основні характеристики «ідеального типу» адміністративного управління (теорії бюрократії) М. Вебера?</p> <p>Література: Файоль, будь-яке видання; Clayton, електронний ресурс; Нікулін, електронні ресурси.</p>
4.	<p>Тема 4. Школа людських відносин в соціології</p> <p>Основні питання: Передумови виникнення школи (доктрини) людських відносин. Особливості школи людських відносин. Концепція участі робітників в управлінні Мері Паркер Фоллетт. Хоуторнські експерименти: хід, результати, значення. Управлінські ідеї Е. Мейо. Теорія організаційної поведінки Ф. Ротлісбергера. Теорія «Х» та «Y» Дугласа Макгрегора.</p> <p>СРС: Мілленіали та теорія «Y».</p> <p>Література: Єнін, 2022; Макгрегор, електронний ресурс; Elton Mayo, 1949; Roethlisberger, 1942; Корнієнко, електронний ресурс.</p>
5.	<p>Тема 5. Японський та американський менеджмент. Системний та ситуаційний підходи до управління</p> <p>Основні питання: Особливості японської та американської системи управління. Системний підхід до управління. Особливості ситуаційного підходу.</p> <p>СРС: Радянська наукова школа управління (Керженцев та Богданов).</p> <p>Література: Powell, 2016; Ouchi, 1993; Керженцев, 1993; Богданов, 1993; Моріта, електронний ресурс.</p>
6.	<p>Тема 6. Прийняття управлінського рішення. Методи соціального управління</p> <p>Основні питання: Вироблення і реалізація управлінського рішення. Види управлінських рішень. Методи соціального управління. Організаційні методи соціального управління. Діагностичні методи управління. Регулюючі методи управління.</p> <p>СРС: Підготовка соціоматриці та соціограми до семінару на основі реального або уявного дослідження колективу. Написання інтерпретації даних. Огляд експрес-оцінки якості управління персоналом.</p> <p>Література: Робота з персоналом організації, 2013; Морено, електронний ресурс; Єнін, 2022.</p>
7.	<p>Тема 7. Управління організаційними конфліктами</p> <p>Основні питання: Теоретичні підходи до визначення конфлікту. Причини організаційних конфліктів, їх класифікація. Етапи розгортання конфліктів. Управління конфліктом в організації. Вирішення соціально-трудова конфліктів на засадах партнерства.</p> <p>СРС: Огляд кейсів конфліктних ситуацій в організаціях.</p> <p>Література: Глазл, 2020; Шапіро, 2012; Денисенко, 2013; Колот, 2023.</p>
8.	<p>Тема 8. Особистість керівника в соціальному управлінні. Вивчення феномену лідерства</p> <p>Основні питання: Поняття лідерства, управлінські функції лідера. Підходи в дослідженні феномена лідерства: а) теорія особистих якостей лідера («великих людей»); б) поведінковий підхід; в) ситуаційний підхід.</p>

	<p>СРС: Виконання творчих завдань: огляд вигід і ризиків застосування різних стилів управління керівників (підготовка таблиці). Формування психологічного портрету підлеглих на основі використання різних стилів лідерства.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Єрескова, 2012; Блейк, Моутон, 1992; Paul Hersey; Kenneth H Blanchard [Electronic recourse]; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014.</p>
9.	<p>Тема 9. Формування трудової мотивації в процесі управлінської діяльності</p> <p>Основні питання: Сутність мотивації, взаємозв'язок мотивації та управління. Змістовні теорії мотивації. Процесуальні теорії мотивації. Методи підвищення мотивації співробітників.</p> <p>СРС: Відео-лекція Д. Пінка. Огляд кейсів з методів мотивації співробітників.</p> <p>Література: Макклелланд, 2007; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce. Business Management. Oxford: University Press, 2014; Пінк Д. (відео-лекція); Michele Parmelee, 2022; Янієва, 2022; Кирич, 2017.</p>
10.	<p>Тема 10. Характеристика організацій як соціальних утворень</p> <p>Основні питання: Визначення організацій. Формальні і неформальні організації. Бюрократичні та небюрократичні організації. Карта (місія) організації. Організаційний (синергетичний) ефект. Основні риси (особливості) організацій.</p> <p>СРС: В чому полягає відмінність між організованим життям в середовищі тварин та людей? Чому люди об'єднуються в організації? Коли і у зв'язку з чим виникають організації? Наведіть приклад карти (місії) якоїсь організації на вибір. В чому полягає сутність організаційного ефекту? Якими є передумови цього явища? Чому людські групи не можна назвати організаціями?</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Bielski, 1992; Кононов, 2013.</p>
11.	<p>Тема 11. Корпоративна культура організації</p> <p>Основні питання: Поняття та елементи організаційної (корпоративної) культури. Типи організаційних культур. Культура управлінця.</p> <p>СРС: Як би визначили поняття «організаційна культура», які елементи їй притаманні. Назвіть типи організаційних культур. В якому з цих типів культури Вам було б працювати комфортніше, а в якому навпаки - ні? Відповідь обґрунтуйте. Що являє собою культура управлінця? З яких елементів вона складається?</p> <p>Література: Лейкер, будь-яке видання; Журавлева, 2014; Лалу, 2016. Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014; Березенець, 2022; Яценко, 2020; Панасенко, 2022.</p>

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

- сформулювати у студентів:
- вміння працювати з науковою літературою;
- приймати активну участь у дискусії;
- формулювати та відстоювати свою позицію;
- розробляти та представляти презентації з ключових тем.

№ з/п	Назва теми семінарів та перелік основних питань (завдання на СРС)
1.	<p>Тема 1. Соціологія організацій, управління та праці: визначення проблемної галузі.</p> <p>Основні питання: Поняття організації в соціології та її вивчення в курсі «Соціологія організацій». Вивчення управління в соціології. Об'єкт та предмет соціології управління. Соціальне управління та його функції. Управління і менеджмент. Сутність праці як соціального явища. Проблемна галузь соціології праці.</p> <p>СРС: Зайнятість та освітня політика в епоху штучного інтелекту й роботехніки. Глобальні соціальні ризики у сфері праці.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013. Перепельчук, 2011; Татомир, 2019; Новак, 2023.</p>

2.	<p>Тема 2. Зародження наукових основ управління. Школа наукового менеджменту.</p> <p>Основні питання: Поняття управління, організації та праці. Особливості управління в первісному суспільстві. Формування стародавніх держав. Управлінські теорії в Стародавніх державах. Управлінські теорії в період феодалізму (середньовіччя) та епоху Відродження. Індустріальна революція в 3. Європі і США (к. XVIII – перша пол. XIX ст.) і формування наукових основ управління. Зародження наукових основ управління. Ф. Тейлор як засновник наукових основ управління. Принципи ефективності управління Емерсона. Принципи організації виробництва Г. Форда.</p> <p>СРС: Наука про рухи Френка і Ліліан Гілбрет.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Тейлор, електронний ресурс; Файоль, Емерсон, Форд, будь-яке видання; Єнін, 2021.</p>
3.	<p>Тема 3. Адміністративна теорія управління в соціології</p> <p>Основні питання: Принципи організації управління А. Файоля. Функції управління Л. Гуліка. Ідеальний тип адміністративного управління М. Вебера.</p> <p>СРС: Прочитайте роботу «Загальне і промислове управління» А. Файоля (можна в хрестоматійному варіанті). Які загальні принципи управління виділяє вчений? Дайте стислу характеристику кожному з них. В чому полягають переваги і недоліки поденної, поурочної і поштучної плати, на думку А. Файоля? Які елементи управління виділяє А. Файоль? Що означає аббревіатура POSDCORB Л. Гуліка? Яке значення для роботи організації має розподіл і координація праці, на його думку? Що означає поняття «бюрократія»? Якими є основні характеристики «ідеального типу» адміністративного управління (теорії бюрократії) М. Вебера?</p> <p>Література: Файоль, будь-яке видання; Clayton, електронний ресурс; Нікулін, електронні ресурси.</p>
4.	<p>Тема 4. Школа людських відносин в соціології</p> <p>Основні питання: Передумови виникнення школи (доктрини) людських відносин. Особливості школи людських відносин. Концепція участі робітників в управлінні Мері Паркер Фоллетт. Хоуторнські експерименти: хід, результати, значення. Управлінські ідеї Е. Мейо. Теорія організаційної поведінки Ф. Ротлісбергера. Теорія «Х» та «Y» Дугласа Макгрегора.</p> <p>СРС: Мілленіали та теорія «Y».</p> <p>Література: Єнін, 2022; Макгрегор, електронний ресурс; Elton Mayo, 1949; Roethlisberger, 1942; Корнієнко, електронний ресурс.</p>
5.	<p>Тема 5. Японський та американський менеджмент. Системний та ситуаційний підходи до управління</p> <p>Основні питання: Особливості японської та американської системи управління. Системний підхід до управління. Особливості ситуаційного підходу.</p> <p>СРС: Радянська наукова школа управління (Керженцев та Богданов).</p> <p>Література: Powell, 2016; Ouchi, 1993; Керженцев, 1993; Богданов, 1993; Моріта, електронний ресурс.</p>
6.	<p>Тема 6. Організаційна структура управління. Еволюція управління як соціального інституту</p> <p>Основні питання: Організаційна структура управління. Суб'єкт і об'єкт управління. Завдання управління, рівні управління, типи управлінських зв'язків. Принципи управління. Особливості соціальних відносин в управлінській діяльності. Управлінські революції в історії людства.</p> <p>СРС: Сучасний топ-менеджер в соціологічному вимірі.</p> <p>Література: Рахманов, 2014; Яккока Ли, електронний ресурс; Туленков, Бек, 2020.</p>
7.	<p>Тема 7. Прийняття управлінського рішення. Методи соціального управління</p> <p>Основні питання: Вироблення і реалізація управлінського рішення. Види управлінських рішень. Методи соціального управління. Організаційні методи соціального управління. Діагностичні методи управління. Регулюючі методи управління.</p> <p>СРС: Підготовка соціоматриці та соціограми до семінару на основі реального або уявного дослідження колективу. Написання інтерпретації даних. Огляд експрес-оцінки якості управління персоналом.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Морено, електронний ресурс; Єнін, 2022.</p>

8.	<p>Тема 8. Управління організаційними конфліктами</p> <p>Основні питання: Теоретичні підходи до визначення конфлікту. Причини організаційних конфліктів, їх класифікація. Етапи розгортання конфліктів. Управління конфліктом в організації. Вирішення соціально-трудова конфліктів на засадах партнерства.</p> <p>СРС: Огляд кейсів конфліктних ситуацій в організаціях.</p> <p>Література: Глазл, 2020; Шапіро, 2012; Денисенко, 2013; Колот, 2023.</p>
9.	<p>Тема 9. Особистість керівника в соціальному управлінні. Вивчення феномену лідерства</p> <p>Основні питання: Поняття лідерства, управлінські функції лідера. Підходи в дослідженні феномена лідерства: а) теорія особистих якостей лідера («великих людей»); б) поведінковий підхід; в) ситуаційний підхід.</p> <p>СРС: Виконання творчих завдань: огляд вигід і ризиків застосування різних стилів управління керівників (підготовка таблиці). Формування психологічного портрету підлеглих на основі використання різних стилів лідерства.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Єрескова, 2012; Блейк, Моутон, 1992; Paul Hersey; Kenneth H Blanchard [Electronic recourse]; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014.</p>
10.	<p>Тема 10. Культура ділового спілкування і форми ділової комунікації ефективного лідера</p> <p>Основні питання: Параметри ділового спілкування. Принципи етики ділового спілкування. Форми ділової комунікації. Телекомунікаційні ресурси в діловому спілкуванні. Поведінка під час телефонної розмови.</p> <p>СРС: Підготовка презентації про історію видатної людини-лідера (політика, лідера корпорації чи громадської організації).</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Єрескова, 2012; Блейк, Моутон, 1992; Paul Hersey; Kenneth H Blanchard; Dewey E Johnson [Electronic recourse]; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce. Business Management. Oxford: University Press, 2014.</p>
11.	<p>Тема 11. Формування трудової мотивації в процесі управлінської діяльності</p> <p>Основні питання: Сутність мотивації, взаємозв'язок мотивації та управління. Змістовні теорії мотивації. Процесуальні теорії мотивації. Методи підвищення мотивації співробітників.</p> <p>СРС: Відео-лекція Д. Пінка. Огляд кейсів з методів мотивації співробітників.</p> <p>Література: Макклелланд, 2007; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce. Business Management. Oxford: University Press, 2014; Пінк Д. (відео-лекція); Michele Parmelee, 2022; Янієва, 2022; Кирич, 2017.</p>
12.	<p>Тема 12. Соціологічні підходи до аналізу організацій</p> <p>Основні питання: Відчуження та аномія. Формування проблематики соціології організації. Внесок школи наукового управління в розвиток соціології організацій. Теорія людських відносин: врахування людського чинника в функціонуванні організацій. Системний підхід до аналізу організацій. Структурно-функціональний підхід дослідження організацій. Ситуаційний підхід в соціології організацій.</p> <p>СРС: Діагностика явищ відчуження та аномії (складання соціологічного інструментарію).</p> <p>Література: Маркс, будь-яке видання; Фромм, електронний ресурс; Сміт, будь-яке видання; Мертон, електронний ресурс; Саймон, будь-яке видання; Lawrence, 1969.</p>
13.	<p>Тема 13. Характеристика організацій як соціальних утворень</p> <p>Основні питання: Визначення організацій. Формальні і неформальні організації. Бюрократичні та небюрократичні організації. Карта (місія) організації. Організаційний (синергетичний) ефект. Основні риси (особливості) організацій.</p> <p>СРС: В чому полягає відмінність між організованим життям в середовищі тварин та людей? Чому люди об'єднуються в організації? Коли і у зв'язку з чим виникають організації? Наведіть приклад карти (місії) якоїсь організації на вибір. В чому полягає сутність організаційного ефекту? Якими є передумови цього явища? Чому людські групи не можна назвати організаціями?</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Bielski, 1992; Кононов, 2013.</p>
14.	<p>Тема 14. Організаційна динаміка та організаційні патології</p>

	<p>Основні питання: Сутність змін в організації. Процес здійснення інновацій в організації. Основні причини опору інноваціям. Фактор невизначеності при здійсненні інновацій. Організаційні патології, види патології.</p> <p>СРС: Огляди кейсів організаційних патологій.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Bielski, 1992; Кононов, 2013.</p>
15.	<p>Тема 15. Корпоративна культура організації</p> <p>Основні питання: Поняття та елементи організаційної (корпоративної) культури. Типи організаційних культур. Культура управлінця.</p> <p>СРС: Як би визначили поняття «організаційна культура», які елементи їй притаманні. Назвіть типи організаційних культур. В якому з цих типів культури Вам було б працювати комфортніше, а в якому навпаки - ні? Відповідь обґрунтуйте. Що являє собою культура управлінця? З яких елементів вона складається?</p> <p>Література: Лейкер, будь-яке видання; Журавлева, 2014; Лалу, 2016. Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014; Березенець, 2022; Яценко, 2020; Панасенко, 2022.</p>
16.	<p>Тема 16. Типологія організаційних структур</p> <p>Основні питання: Поняття організаційної структури. Функції організаційної структури. Лінійна структура. Функціональна структура. Лінійно-функціональна структура. Дивізіональна структура. Проектна структура. Матрична структура. Змішана структура.</p> <p>СРС: Розкрийте поняття та основні функції організаційної структури. Опишіть та порівняйте основні види організаційних структур. Наведіть приклади.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Єнін, 2019; Bielski, 1992; Мінцберг, 2004. Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014; Кохманська, 2017.</p>
17.	<p>Тема 17. Соціологічна характеристика організації (підготовка аналітичного звіту)</p> <p>Основні питання: Тенденції розвитку організацій. Адгократія.</p> <p>СРС: Дослідницьке завдання: «Соціологічна характеристика організації (аналітичний звіт)».</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Bielski, 1992; Мінцберг, 2004. Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014; Кохманська, 2017.</p>
18.	<p>Тема 18. PR в структурі управління організацією.</p> <p>Основні питання: Поняття, мета та завдання PR. Головні відмінності PR від споріднених сфер діяльності (маркетинг, реклама, пропаганда). Громадськість (зовнішня та внутрішня). Інформування та зв'язки з громадськістю як професійна діяльність: становлення в Україні. Поняття і структура іміджу. Соціальний стереотип та імідж в структурі PR. Зв'язки організації із зовнішньою громадськістю: формування іміджу та набір персоналу. Внутрішній PR в організаціях і робота з персоналом. Внутрішня громадськість: імідж керівника та імідж організації.</p> <p>СРС: Внутрішня громадськість: імідж керівника та імідж організації.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Єнін, 2012.</p>

**Заочна форма
Лекційні заняття**

1.	<p>Тема 1. Соціологічні теорії управління.</p> <p>Основні питання: Зародження наукових основ управління. Ф. Тейлор як засновник наукових основ управління. Принципи ефективності управління Емерсона. Принципи організації виробництва Г. Форда. Принципи організації управління А. Файоля. Ідеальний тип адміністративного управління М. Вебера. Школа людських відносин в соціології.</p> <p>СРС: Особливості японської та американської системи управління. Системний підхід до управління. Особливості ситуаційного підходу.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Тейлор, електронний ресурс; Файоль, Емерсон, Форд, будь-яке видання; Єнін, 2021.</p>
----	---

Семінарські заняття

1.	Тема 1. Особистість керівника в соціальному управлінні. Вивчення феномену лідерства
----	--

	<p>Основні питання: Поняття лідерства, управлінські функції лідера. Підходи в дослідженні феномена лідерства: а) теорія особистих якостей лідера («великих людей»); б) поведінковий підхід; в) ситуаційний підхід.</p> <p>СРС: Виконання творчих завдань: огляд вигід і ризиків застосування різних стилів управління керівників (підготовка таблиці). Формування психологічного портрету підлеглих на основі використання різних стилів лідерства.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Єрескова, 2012; Блейк, Моутон, 1992; Paul Hersey; Kenneth H Blanchard [Electronic recourse]; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce, 2014.</p>
2.	<p>Тема 2. Формування трудової мотивації в процесі управлінської діяльності</p> <p>Основні питання: Сутність мотивації, взаємозв'язок мотивації та управління. Змістовні теорії мотивації. Процесуальні теорії мотивації. Методи підвищення мотивації співробітників.</p> <p>СРС: Відео-лекція Д. Пінка. Огляд кейсів з методів мотивації співробітників.</p> <p>Література: Макклелланд, 2007; Loykie Lominé, Martin Muchena, Robert A. Pierce. Business Management. Oxford: University Press, 2014; Пінк Д. (відео-лекція); Michele Parmelee, 2022; Янієва, 2022; Кирич, 2017</p>

Самостійна робота студента

Студенти денного відділення самостійно опрацьовують питання (таблиця нижче). **Студенти заочної форми навчання самостійно опрацьовують матеріали лекцій викладача, що викладаються на денному відділенні (див. таблицю з розподілом тем та питань вище).**

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
1	<p>Тема. Особистість керівника в соціальному управлінні. Вивчення феномену лідерства</p> <p>Основні питання: Уявіть себе в ролі прес-секретаря громадської організації, політичної партії або кандидата. Підготуйте для виступу перед аудиторією презентацію Вашої програми. Для цього можна скористатися програмами політичних партій та блоків, що балотувались в парламент. Дотримуйтесь основних правил публічного виступу.</p> <p>Література: Робота з персоналом організацій, 2013; Єнін, 2012.</p>
2.	<p>Тема. Проведення корпоративних опитувань (на прикладі анкетування за допомогою Google форми)</p> <p>Основні питання: Цілі корпоративного опитування. Переваги Google-форм у проведенні опитувань. Створення анкети у Google-форм.</p> <p>Література: Єнін, відео-лекція на освітній платформі «Прометеус».</p>

Політика та контроль

1. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал кредитного модуля «Соціологія організацій, управління та трудових конфліктів», студенти виконують завдання до семінарських занять, домашню контрольну роботу у формі творчого есе, пишуть модульну контрольну роботу та здають усно екзамен (додатки до силабусу). Ці види робіт сприяють закріпленню та поглибленню теоретичних знань студентами з окремих тем модуля, розвивають навички самостійної роботи з першоджерелами, сприяють формуванню теоретичного соціологічного мислення та уяви.

Написання підсумкової аналітичної роботи сприяє поглибленню теоретичних знань студентами з окремих тем модуля, розвиває навички самостійної роботи з першоджерелами, сприяє формуванню соціологічної уяви.

Відвідуваність і виконання завдань

Студенту складно буде належно підготуватись до практичного заняття та екзамену, якщо буде пропускати лекції. Для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання,

активна робота на лекційних заняттях є необхідною. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь студента на практичних заняттях є обов'язковою. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити його до екзамену. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, а практичні завдання виконані. Контроль знань з пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій (який буде узгоджено на початку семестру) або під час перерви у навчальному занятті. Студент, який виконає відповідні завдання (або відповідь на питання), отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Студенти, які пропустили практичні заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем.

Теми і завдання для практичних занять передбачені силабусом, доступні з особистого кабінету студента в системі «Moodle» або «Кампус».

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, письмових нотатків, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку, підручника чи нотаток не варто. Це характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку. Відповіді студента можуть спиратись на підручні матеріали, але повинні бути вільними від читання тексту.

Форми роботи

Лекційні і семінарські заняття проводяться відповідно до вимог нормативно-методичних документів та рейтингової системи оцінювання знань студентів. На лекціях використовуються комп'ютерні презентації з висвітленням основних положень тем, з урахуванням тематики занять: з підручників, навчальних посібників та словників по соціології.

На семінарських заняттях студенти обговорюють тексти першоджерел та професійні коментарі щодо їх змісту. Семінарське заняття дає можливість оцінити, з одного боку, рівень підготовки до нього (виступ, участь в дискусії, висловлення власної думки), з іншого – засвоювати завдання модульного контролю. Результати роботи студента оцінюються викладачем згідно діючої бальної системи і свідчать про ефективність контролю роботи студента. Критеріями оцінювання виконання завдань семінарського заняття є: логічна послідовність відповіді; повнота розкриття кожного питання; аналітичність міркувань у відповіді; посилання на джерела; обґрунтованість особистих висновків.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. (інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

2. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, виконання завдань

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: **екзамен**

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента очної форми навчання складається з балів, які він отримує за:

- 1) Роботу на семінарських заняттях
- 2) МКР
- 3) Екзамен
- 4) Заохочувальні бали

Розрахунок вагових балів

PCO з навчальної дисципліни складається з суми балів студента за усі виконані контрольні заходи протягом семестру.

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 3 бали при відповіді на більшість питань. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $r_{\text{сем}} = 3 \text{ бали} * 18 = 54 \text{ бали}$.

«відмінно» 3 бали – студент отримує при відповіді на більшість питань семінарського заняття. Відповідь вважається повною, якщо студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, переважно надає повні та аргументовані відповіді, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

«добре» 2 бали – студент бере участь в обговоренні окремих питань плану семінарського заняття, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

«задовільно» 1 бал – студент бере участь в обговоренні одного питання плану семінарського заняття або демонструє доволі поверхові знання, не демонструє власної позиції з обговорюваних проблем.

2. МКР. Ваговий бал – 6 балів.

МКР передбачає усну або письмову відповідь на 3 питання, перелік яких наведений у додатку 1. За згодою з викладачем студент може написати творче есе (перелік тем у додатку 1).

Оцінювання відповіді на питання здійснюється за наступними критеріями:

«відмінно» – 5-6 балів – студент формулює точні дефініції, надає теоретично обґрунтовані аргументи щодо питання, демонструє власну аргументовану позицію;

«добре» – 3-4 балів – відображається сутність питання, але наявні неточності у відповіді;

«задовільно» – 2-3 балів – неповна відповідь, наявні суттєві помилки;

«незадовільно» – менше 2 балів – відсутня або некоректна відповідь.

3. Екзамен – 40 балів.

Екзамен передбачає соціологічний аналіз літературного твору з усною доповіддю та презентацією (додаток 2). Екзамен передбачає усні або письмові відповіді на 3 питання, перелік яких наведений у додатку 2. Опитування триває від 3 до 5 хвилин. Викладач може задавати будь-які питання зі списку, якщо підсумкові бали та оцінка викликають дискусії зі студентом. Підготовка до екзамену після отримання питань – не менше 30 годин.

Критерії оцінювання.

30-40 балів – студент відповідає на майже всі питання заліку, демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

20-29 балів – студент відповідає на більшість питань заліку, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

10-19 балів – студент відповідає на приблизно половину питань заліку, демонструє доволі поверхневі знання.

0-9 балів – студент відповідає лише на окремі питання заліку, не має власної позиції, допускає суттєві неточності.

Заохочувальні бали

Написання тез на конференцію – 5 балів.

Написання та публікація статті з проблеми, що вивчаються в рамках навчальної дисципліни у фаховому журналу не нижче категорії Б – 5-10 балів.

Участь у 2 турі Всеукраїнської олімпіади – 10 балів.

Активна робота на лекціях: участь у дискусіях над проблемними питаннями – 1-2 б.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 12 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 12 балів.

Умови допуску до екзамену:

Умовою допуску студента до екзамену є отримання попередньої рейтингової оцінки не менше як 24 бали.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

Належна підготовка студента до практичного заняття займатиме в середньому 1,5-2 години.

Викладач оцінює роботу студента на кожному практичному занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на практичних заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг студента станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 6-8 практичних заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 6-8 практичних заняттях) навчання повідомляється студенту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання студента визначені у положенні про РСО з дисципліни, що є додатком до силабусу.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно (A)
94-85	Дуже добре (B)
84-75	Добре (C)
74-65	Задовільно (D)
64-60	Достатньо (E)
Менше 60	Незадовільно (FX)
Не виконані умови допуску	Не допущено (F)

Рейтинг студента заочної форми навчання складається з балів, які він отримує за:

- 1) Роботу на семінарських заняттях
- 2) МКР
- 3) Екзамен
- 4) Заохочувальні бали

Розрахунок вагових балів

РСО з навчальної дисципліни складається з суми балів студента за усі виконані контрольні заходи протягом семестру (R_D).

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 15 балів при відповіді на більшість питань. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $r_{\text{сем}}=15 \text{ балів} * 2 = 30 \text{ балів}$.

«відмінно» – 12-15 балів – студент отримує при відповіді на більшість питань семінарського заняття. Відповідь вважається повною, якщо студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, переважно надає повні та аргументовані відповіді, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

«добре» – 8-11 балів – студент бере участь в обговоренні окремих питань плану семінарського заняття, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

«задовільно» – 1-7 балів – студент бере участь в обговоренні одного питання плану семінарського заняття або демонструє доволі поверхові знання, не демонструє власної позиції з обговорюваних проблем.

2. Усна співбесіда за темами МКР або написання есе (теми есе в розділі МКР) – 20 балів.

«відмінно» – 18-20 балів – студент формулює точні дефініції, надає теоретично обґрунтовані аргументи щодо питання, демонструє власну аргументовану позицію;

«добре» – 14-17 балів – відображається сутність питання, але наявні неточності у відповіді;

«задовільно» – 8-13 балів – неповна відповідь, наявні суттєві помилки;

«незадовільно» – 0-8 балів – відсутня або некоректна відповідь.

3. Екзамен – 50.

Екзамен передбачає соціологічний аналіз літературного твору з усною доповіддю та презентацією (додаток 2). Екзамен передбачає усні або письмові відповіді на 3 питання, перелік яких наведений у додатку 2. Опитування триває від 3 до 5 хвилин. Викладач може задавати будь-які питання зі списку, якщо підсумкові бали та оцінка викликають дискусії зі студентом. Підготовка до екзамену після отримання питань – не менше 30 годин.

Критерії оцінювання.

40-50 балів – студент відповідає на майже всі питання заліку, демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

21-39 балів – студент відповідає на більшість питань заліку, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

1-20 балів – студент відповідає лише на окремі питання заліку, не має власної позиції, допускає суттєві неточності.

Заохочувальні бали

Написання тез на конференцію – 5 балів.

Написання та публікація статті з проблеми, що вивчаються в рамках навчальної дисципліни у фаховому журналі не нижче категорії Б – 5-10 балів.

Участь у 2 турі Всеукраїнської олімпіади – 10 балів.

Активна робота на лекціях: участь у дискусіях над проблемними питаннями – 1-5 б.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

3.Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Працюючи на лекції студенту варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, алгоритми, про які розповідатиме викладач. Це дозволить студенту краще презентувати свою позицію (думку), критично оцінювати позиції (думки) інших студентів, ставити питання викладачу та студентам. Обсяг засвоєного навчального матеріалу і глибина його розуміння від цього збільшуватиметься. Готуючись до практичного заняття студенту бажано опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись з додатковими ресурсами в списку літератури. Якщо студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення соціально-гуманітарних дисциплін є вироблення навичок логічного мислення, ведення дискусії та висловлення власних думок. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг.

Творче есе передбачено МКР. Пропуски студентом занять за поважних причин, відпрацювання пропущених студентом тем можливо у формі написання творчих есе.

При написанні есе слід дотримуватись наступної структури:

Вступ. Перші кілька речень повинні визначити тему есе, мету та наміри автора публікації в дослідженні певної проблеми.

Основна частина. У цій частині слід детально розглянути основні ідеї, аргументи та приклади автора публікації.

Висновки. У цій частині слід навести свої узагальнюючі висновки. Чи вдалось автору на задовільному рівні дослідити певну проблему? Якими є пропозиції або рекомендації щодо подальшого дослідження даної теми?

Список літератури. Якщо ви використовували будь-які джерела для свого есе, то необхідно їх вказати у списку літератури. В такому разі в тексті обов'язковими є посилання на використану літературу, наприклад [3, с. 5], що означає посилання на джерело під №3 у списку літератури на с. 5. Посилання на електронні джерела (інтернет-статті, відео) не маркуються сторінкою. Тоді посилання оформлюється (як приклад) таким чином: [4], що означає посилання на джерело під №4.

Неформальні дистанційні та онлайн курси

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри соціології, канд. соц. наук, доцентом, Єніним М.Н.

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 9 від 26.06.2024)

Додаток 1.

Питання до модульної контрольної роботи (МКР)

1. Основні ідеї книги Г. Мінцберга «Структура у кулаці».
2. Управління організацією в книзі Лайкера Джефрі Хосеуса Майкла «Корпоративна культура Toyota. Уроки для інших компаній».
3. Огляд книги Фредеріка Лалу «Відкриваючи організації майбутнього».
4. Побудова організації в роботі «Менеджмент в організаціях» Г. Саймона.

Додаток 2.

Питання до екзамену

1. Вивчення управління в соціології. Соціальне управління та його функції.
2. Управління і менеджмент.
3. Зародження наукових основ управління. Фредерік Тейлор як засновник наукових основ управління.
4. Принципи ефективності управління Емерсона.
5. Принципи організації виробництва Г. Форда.
6. Принципи організації управління Анрі Файоля.
7. Функції управління Л. Гуліка.
8. Ідеальний тип адміністративного управління М. Вебера.
9. Передумови виникнення школи (доктрини) людських відносин. Особливості школи людських відносин.
10. Концепція участі робітників в управлінні М. П. Фоллетт.
11. Хоуторнські експерименти: хід, результати, значення.
12. Управлінські ідеї Е. Мейо.
13. Теорія організаційної поведінки Ф. Ротлісбергера.
14. Теорія «Х» та «У» Дугласа Макгрегора.
15. Особливості японської та американської системи управління.
16. Системний підхід до управління.
17. Сиуаційний підхід в управлінні організаціями.
18. Особливості соціальних відносин в управлінській діяльності.
19. Вироблення і реалізація управлінського рішення. Види управлінських рішень.
20. Теоретичні підходи до визначення конфлікту.
21. Причини організаційних конфліктів, їх класифікація.
22. Етапи розгортання конфліктів.
23. Управління конфліктом в організації.
24. Навіщо сучасному керівнику володіти культурою ділового спілкування? Назвіть основні принципи етики ділового спілкування.
25. Як Ви ставитесь до думки, «що лідером не стають, а народжуються?». Якими особистісними рисами, на Вашу думку, повинен володіти лідер? Чому теорія «великих людей» критикується? Чи погоджуєтесь Ви з цією критикою і як оцінюєте перспективи розвитку даної теорії?
26. Чи погоджуєтесь Ви з основними ідеями поведінкового підходу щодо лідерства? Як би Ви оцінили теоретичні моделі лідерства Левіна, Макгрегора, Лайкерта? Як Ви вважаєте, від чого залежить вибір керівником стилю управління, демократичного, ліберального або авторитарного?
27. Чому ситуаційна методологія відкидає можливість знаходження єдиного вірного стилю лідерства? Чи погоджуєтесь Ви з цим? На які ситуаційні чинники орієнтуються автори теорій «шлях-мета» і «життєвого циклу»? Чому ці теорії критикуються? Зробіть власну оцінку даних теорій.
28. Що включає в себе підготовка до публічного виступу, теле- або радіоінтерв'ю?
29. В чому полягає сутність змістовних теорій мотивації?

30. Охарактеризуйте основні риси ієрархічної теорії мотивації. Чому потреби індивіда мають вигляд піраміди? Як теорію потреб А. Маслоу можна використовувати в управлінській діяльності? Чому теорія Маслоу не позбавлена критичних зауважень?

31. Визначте основні риси теорії мотивації К. Альдерфера?

32. В чому полягає своєрідність теорії Ф. Герцберга? На яких факторах базується теорія мотивації вченого? Як теорія Герцберга може бути використаною в управлінській діяльності?

33. В чому полягає своєрідність процесуальних теорій мотивації? Як пояснює механізм мотивації теорія очікування?

34. Яким є механізм мотивації в теорії справедливості?

35. Охарактеризуйте основні положення теорії самовизначення Д. Пінка.

36. Яким чином відчуження і аномія руйнують організації? У чому основна відмінність відчуження від аномії?

37. Якими методами управління організацією можна подолати явище відчуження та аномії? Чи взагалі це можливо? Висловіть свої ідеї стосовно цієї проблеми.

38. В чому полягає відмінність між організованим життям в середовищі тварин та людей? Чому люди об'єднуються в організації?

39. Коли і у зв'язку з чим виникають організації?

40. Які підходи до виникнення організації Вам відомі? Як би Ви самі визначили, що таке «організація»?

41. Назвіть основні риси організації. Чому людські групи не можна назвати організаціями?

42. Що таке «карта» («місія») організації?

43. В чому полягає сутність організаційного ефекту? Якими є передумови цього явища?

44. Що таке «організаційні патології»? Назвіть конкретні випадки (прикладі) організаційної патології.

45. Як би визначили поняття «організаційна культура»? Чому організаційна культура являє собою важливий компонент існування організації? Які елементи притаманні організаційній культурі?

46. Охарактеризуйте індивідуалістичну корпоративну культуру. Які риси їй притаманні? В чому полягають особливості колективістської корпоративної культури?

47. Порівняйте між собою демократичну та авторитарну організаційну культуру.

48. В чому полягають особливості культури «павутини» або клубної культури? Що являє собою храмова культура?

49. Якими є особливості цільової культури? Як би Ви визначили основні риси точкової (екзистенціальної) культури?

50. Зробіть на малюнку схему лінійної організаційної структури. Якими є принципи побудови лінійних організаційних структур, в чому полягають їх переваги та недоліки? Зробіть малюнок функціональної організаційної структури. Якими є переваги та обмеження функціональної організаційної структури?

51. Зробіть схематичний малюнок лінійно-функціональної організаційної структури. За якими принципами побудовані лінійно-функціональні організаційні структури? В чому їх відмінність від суто лінійних та функціональних структур?

52. Яким чином Ви би показали на малюнку дивізійні структури? Поясніть, яким чином структуруються дивізійні структури?

53. В яких випадках використовуються проектні організаційні структури? Чи можуть вони повністю витіснити інші форми організаційних структур?

54. Як можна представити на малюнку матричні організаційні структури? Що являє собою даний тип організації? Чим зумовлена їх розповсюдженість в сучасному світі?